

การอพยพจากลาว

การที่ประชาชนอพยพจากที่หนึ่งไปตั้งฐานในอีกที่หนึ่งนั้น เป็นเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นมานานแล้วตั้งแต่สมัยทศกัณฐ์ แต่การอพยพก็มีลักษณะรูปแบบ มูลเหตุต่าง ๆ กันขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการอพยพในแต่ละยุคแต่ละสมัย ดังโคลงลาวแล้วในบทที่ ๑

ในการศึกษานี้จะศึกษาเฉพาะการอพยพของชาวลาวที่หลบหนีออกนอกประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ - ๒๕๒๓ เท่านั้น โดยพิจารณาสาเหตุและจุดประสงค์ของการอพยพทั่วไป

มูลเหตุของการอพยพ

โดยทั่วไปการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบหนึ่งไปสู่อีกระบอบหนึ่งย่อมก่อให้เกิดการหลบหนีออกนอกประเทศของฝ่ายที่มีผลประโยชน์กับระบอบเก่า และไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ต่อไปในระบอบใหม่ และการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองแบบใหม่ย่อมนำไปสู่การลี้ภัยของคนจำนวนมากที่มีผลประโยชน์ชีวิตจิตใจและความนึกคิดกับระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นใหม่ การเปลี่ยนแปลงในลาวก็เช่นเดียวกัน กลุ่มที่อพยพหลบหนีออกมากลุ่มแรกได้แก่กลุ่มผู้นำทหาร ข้าราชการ พ่อค้า และเฉพาะในปี ๒๕๑๘ ฐานค่าทั่วไปประมาณร้อยละ ๒๐ ต้องปิดตัวเองและหลบหนีมายังฝั่งไทย^๒

^๑ดร.ถาวร สุชากันยา, "มูลเหตุลี้ภัยในอินโดจีน" ที่ประชุมสมมนาเรื่อง ลี้ภัยในอินโดจีน ณ ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๑๓ - ๑๔ สิงหาคม ๒๕๒๒ (โรเนียว) หน้า ๒ - ๓.

^๒"Laos", Far Eastern Economic Review Asia 1976 Yearbook,

ดร.ถาวร สุชากันยา ได้อธิบายในที่ประชุมสัมมนาเรื่องผู้ลี้ภัยในอินโดจีนว่า การเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบสังคมนิยมทั้งในอินโดจีนในปี ๒๕๑๔ นำไปสู่คลื่นผู้ลี้ภัยคลื่นใหญ่ และว่าการมีผู้อพยพลี้ภัยจำนวนมากนั้น มีสาเหตุหลายประการ ดังนี้

ก. การแทรกแซงของสหรัฐฯ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๑๔ รวมเวลา ๒๑ ปี ใ้ก่อให้เกิดคนจำนวนมากที่มีผลประโยชน์โดยตรงและทางอ้อมกับสหรัฐฯ ในกลุ่มคนเหล่านี้มีจำนวนมากที่ไม่ชอบและไม่อาจอาศัยอยู่ในระบบสังคมนิยมได้

ข. สภาวะเศรษฐกิจของประเทศอินโดจีนไม่อาจฟื้นตัวขึ้นมารับภาระเลี้ยงดูประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วได้ทันเวลาที่ ทั้งนี้ เพราะผลของสงครามในช่วงปี ๒๕๐๔ - ๒๕๑๔ ได้ทำลายโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบเกษตรกรรมเสียหายไปไม่อยู่ในสภาพที่ผลิตได้เต็มที่

ค. สงครามทำให้เกิดการเสียสัดส่วน (Distortion) ในสังคมของประเทศเหล่านี้ เพราะมีกำลังคนจำนวนมากเข้าไปอยู่ในระบบทหาร ซึ่งไม่มีผลิตภัณฑ์ตอบแทนทางเศรษฐกิจต่อระบบ และมีคนชนบทจำนวนมากหลั่งไหลเข้ามาในเมือง เพื่อหาความปลอดภัย คนชนบทเหล่านี้อยู่ใ้คอยอาหารที่ส่งมาจากสหรัฐฯ เมื่อสงครามสิ้นสุดลง และสหรัฐฯ งดส่งอาหารประชากรในเมืองจึงไม่สามารถหาอาหารได้ เพราะระบบเศรษฐกิจจากชนบทที่รองรับระบบเศรษฐกิจในเมืองนั้นถูกทำลายไปเกือบหมดจากสงคราม คนในเมืองส่วนหนึ่งจึงตัดสินใจลี้ภัยออกจากประเทศ แทนที่จะยอมกลับไปสู่ชนบทเพื่อใช้ชีวิตดั้งเดิมของคนอีก

คำอธิบายดังกล่าวข้างต้น ทำให้สามารถเข้าใจสภาพการณ์ในอินโดจีนที่ชี้ให้เห็นมูลเหตุของการอพยพของชาวอินโดจีนได้อย่างดี ส่วนการอพยพของชาวลาวนั้น อาจจะศึกษาได้ดังนี้

ก. เหตุผลทางการเมือง

๑. สภาพทางการเมืองก่อนการเปลี่ยนแปลง ๒๕๑๔

ผลจากการยุบสภาเมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๑๔ เป็นจุดเริ่มต้นของการอพยพหนีออกนอกประเทศของชาวลาวทั้งใ้ไกลาวไว้แล้วในข้างต้น ในช่วงนั้นเอง เกิดการ

เดินขบวนขับไล่นำ ข้าราชการฝ่ายขวาทั่วไป โดยเฉพาะทางภาคใต้ที่ปากเซ เจ้าบุญอุ้มฯ ถูกลอบสังหาร และในวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ฝ่ายปะเทดลาวยึดเมืองปากเซ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม แขวงสุวรรณเขตตกอยู่ภายใต้อำนาจของฝ่ายปะเทดลาว^๑ ในวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๑๔ มีการเดินขบวนหน้าสถานทูตสหรัฐอเมริกา จนกระทั่งวันที่ ๒๑ พฤษภาคม การเดินขบวนต่อต้านสหรัฐฯ ก็เกิดขึ้นทั่วไปในลาว เหตุการณ์ตอนนี้องค์ผู้นำสำคัญของฝ่ายขวา เริ่มทยอยหนีออกนอกประเทศได้แก่ เจ้าสีสุก ณ จำปาศักดิ์ ท้าวโงน ชนะนิกร รวมทั้ง นายพลวังเป่าควย และช่วงนี้เองที่ฝ่ายขบวนการปะเทดลาวเข้าครอบครองประเทศ กองทัพของปะเทดลาวก็เข้าเมืองต่าง ๆ ขับไล่นายกรัฐมนตรีเข้ามายังประเทศไทย^๒

จากคำบอกเล่าของชาวลาวอพยพในศูนย์รับผู้พลัดถิ่นของค่าย ทราบว่า กองกำลังทหารฝ่ายซ้าย ซึ่งประกอบด้วยทหารขบวนการปะเทดลาวและทหารเวียคนามเหนือ ก็เคลื่อนเข้าประชิดเวียงจันทน์ เพื่อบีบบังคับรัฐมนตรีและนายทหารชั้นผู้ใหญ่ให้ลาออกหรือออกนอกประเทศไป ขณะเดียวกัน ฝ่ายซ้ายได้ยุยงให้นักศึกษาเดินขบวนขับไล่นายกรัฐมนตรีชั้นผู้ใหญ่ ตลอดจนนายทหารฝ่ายขวาจนไม่สามารถทนต่อสภาพการบีบบังคับดังกล่าวได้ จึงได้อพยพลี้ภัยเข้ามาในประเทศไทยเมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๑๔ ส่วนใหญ่เป็นเผ่าไทดำ และเผ่าแมว

ความพ่ายแพ้ของกองทหารของนายพลวังเป่า และความบีบบังคับทางการเมือง ดังกล่าว ทำให้คนลาวต้องอพยพออกนอกประเทศในราวต้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๑๔ ซึ่ง ตรงกับการค้นคว้าของนางสาวอารณีย์ พุ่มนิคม^๓ ระบุว่า

^๑Ray Bonds, The Vietnam War: The Illustrated History of The Conflict in Southeast Asia.

^๒"Laos", Far Eastern Economic Review Asia 1976 Yearbook, p.201.

^๓นางสาวอารณีย์ พุ่มนิคม, "ปัญหาผู้ลี้ภัยอินโดจีนในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒) หน้า ๒๐.

ในวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๑๘ กองกำลังทหารอากาศของสหรัฐฯ ได้
 ลำเลียงพวกแมวลา ซึ่งส่วนมากเป็นผู้หญิงและเด็กประมาณ ๓๐๐ คน
 เข้ามายังอยู่ที่สนามบิน อำเภอน้ำพองจังหวัดขอนแก่น และในวันรุ่งขึ้น
 คือวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๑๘ นายพลวังเปา พร้อมด้วยคน ๘ คน ได้
 อพยพเข้ามาในประเทศไทย โดยใช้เครื่องบินขนส่งมาเป็นพาหนะ และ
 มาพักในบริเวณกองบัญชาการของทหารสหรัฐฯ ที่ฐานบินจังหวัดอุดรธานี

ตามรายงานการสำรวจของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องของไทย
 ปรากฏว่าในช่วงระหว่างวันที่ ๒ - ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๑๘ สหรัฐฯ ได้
 ใช้เครื่องบินนำพวกแมวพลักย์เข้ามายังที่สนามบินน้ำพอง จังหวัด
 ขอนแก่น จำนวนหลายสิบเที่ยวด้วยกัน

๒. การดำเนินการปลดปล่อยของฝ่ายปะเทดลาว

ผลจากความพ่ายแพ้ของรัฐบาลฝ่ายขวาในเขมรและเวียดนามใต้ต่อฝ่าย
 คอมมิวนิสต์ใน ค.ค.เมษายน ๒๕๑๘ และฝ่ายปะเทดลาวสามารถดำเนินการทางการเมือง
 ปลดปล่อยให้ประชาชน นิสิต นักศึกษา ขับไล่นายกรัฐมนตรีออกนอกประเทศ
 แล้ว ฝ่ายปะเทดลาวก็ได้ดำเนินการปลดปล่อยประเทศลาวตามแนวทางสังคมนิยมต่อไป
 โดยได้รวบรวมสหพันธ์นักศึกษาจากแขนงต่าง ๆ ให้เป็นปีกแฉก ทำการปลดปล่อยประชาชน
 แสดงให้ประชาชนเห็นว่ารัฐบาลผสมประสบความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ขับไล่นักการ
 เมืองฝ่ายขวา เกี่ยวกับเหตุการณ์ครั้งนี้ นายอุ้นเวือน ทองสมุทร ผู้อพยพชาวลาว
 อายุ ๒๔ ปี (๒๕๒๒) อดีตประธานนักศึกษาวิทยาลัยหลวงพระบาง นักศึกษาแพทย์ มหาวิทยาลัย
 แพทยศาสตร์ศรีสว่างวงศ์ ได้เข้าร่วมขบวนการของฝ่ายซ้าย โดยมีตำแหน่งเป็นประธาน
 ขบวนการลาวรักชาติ แขวงหลวงพระบาง ได้บรรยายว่า

ภาวะขาดแคลนในเวียงจันทน์ เป็นฝีมืออันลึกลับของฝ่ายซ้ายที่ทุนเงิน
 มหาศาลของ เค.จี.บี. เพื่อซื้อสินค้าในท้องตลาดในทุกตัวเมืองออกไป
 กักตุนไว้ข้างนอก เพื่อให้ประชาชนเข้าใจผิดรัฐบาลฝ่ายขวา.... วันที่
 ๘ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๗๕ ก็มีการเดินขบวนของ ๒๐ องค์การขึ้นครั้งใหญ่

ใหญ่สภาผู้แทนราษฎรฝ่ายขวาที่ยังมีอยู่และขับไล่คณะรัฐมนตรี นายทหาร
ชั้นผู้ใหญ่ของฝ่ายขวาออกจากประเทศลาวจำนวน ๓๒ คน (หนีข้ามโขงมา
เมืองไทย) พร้อมกับเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งทั่วประเทศ และให้ฝ่ายซ้าย
เป็นผู้กำหนด.....

สถาบันต่อไปคือพระมหากษัตริย์ ฝ่ายซ้ายก็วางแผนโค่น โดยประกาศให้
มีการชุมนุมในการเข้าพบผู้นำฝ่ายซ้าย เพื่อจะถวายเป็นศาสนาทรงรัฐบาล
ถาวรทั่วประเทศแบบประชาธิปไตย เพื่อจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเลือก
ผู้แทนของตนด้วยตนเอง พอถึงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ เวลา ๑๑.๓๐ น.
ทันครหลวงพระบาง ก็มีการรวมพลังนิสิต นักศึกษา ๖ สถาบัน ครู อาจารย์
พร้อมประชาชนเขตเทศบาล รวม ๒๐,๐๐๐ กว่าคน เข้าเป็นแถวเดิน
เรียงรายในการพบของสุภานุวงศ์ที่พระราชวัง แต่ฝ่ายซ้ายผู้ที่ได้วางแผน
ไว้แล้ว พอถึงเวลาดังกล่าวก็ใช้กองทหาร ๓,๐๐๐ คนคุมเชิง พร้อมกับชูป้าย
ขับไล่พระมหาชีวิต ห้ามกลางความตกตะลึงของมวลชนทั้งหมด (คำขวัญ
"โค่นล้มระบอบประชาธิปไตยอย่างสิ้นเชิง ขอให้พระเจ้าลาออกจาก
พระราชบัลลังก์ พวกเราจะสร้างประเทศให้ไปตามสังคมใหม่ที่ก้าวหน้า")
พร้อมกันนั้น พวกทหารดังกล่าวยังได้บังคับให้ทุกขบวนร้องคำขวัญตาม
เพื่อขับไล่พระองค์ลาออก....

ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม ได้เกิดการลุกฮือขึ้นทุกแห่ง เมื่อขับไล่
เจ้าหน้าที่ฝ่ายขวา พร้อมทั้งเรียกร้องให้ฝ่ายปะเทดลาวเข้าไปทำงานแทนแล้ว การดำเนินการ
เพื่อให้การอบรมสัมมนาแก่ประชาชนก็ได้เริ่มขึ้น ประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะในเวียงจันทน์
ถูกนำตัวไปรับการอบรมการศึกษาใหม่ หรือที่เรียกว่า "การสัมมนา" ซึ่งประกอบด้วย พระ
ชาราชการ และภรรยาชาราชการชั้นผู้ใหญ่ ทหาร ตำรวจ นักเรียน หมค ทั้งนี้ เพื่อเพิ่ม
ระดับการศึกษาอย่างน้อยประมาณ ๑ - ๒ เดือน และบางส่วนถูกนำตัวไปทำงานหนักเพื่อ
เป็นการสร้างความคิดใหม่ในเขตปลดปล่อย ได้แก่ เมืองเวียงไซ เป็นต้น^๑ ตามแนวทาง

^๑"Laos", Far Eastern Economic Review Asia 1977 Yearbook,
pp. 202 - 203.

สังคมนิยมในการที่จะให้ประชาชนทั่วไปได้รับการสั่งสอนด้ว้ิการเมือง ฝึกให้ห้คออม
 เคยชินต่อความยากลำบากทุกกันการ รวมทั้งเป็นการอบรมสัมมนาภาคบังคับทั้งด้านจิตใจ
 และร่างกาย อีกทั้งเป็นการจำกัดขอบเขตเสรีภาพด้วย ผู้ที่ถูกนำตัวไปสัมมนาส่วนใหญ่จะถูก
 นำไปร่วมงานในการเร่งรัดพัฒนาประเทศ หากทหารฝ่ายขวาที่ได้รับการปลดปล่อยตัวภายหลัง
 การอบรมทางการเมืองแล้วจะต้องไปทำงาน บางคนต้องไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยการเป็น
 ชาวนา บางคนถูกนำตัวไปทำงานที่เขื่อน และการสร้างถนน เป็นต้น^๑

ในที่สุด กำลังฝ่ายขวาที่รวมอยู่ในกองกำลังผสมตามข้อตกลงถูกโอนกลับสังกัด
 เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๑๔ และกำลังของฝ่ายซ้าย คือ "บรรดากำลังรักษาดิน" ก็
 ขยายผลทางการเมืองต่อไป^๒ โดยฝ่ายปะเทดลาวได้ดำเนินการเข้าแทนที่ฝ่ายขวาที่หลบหนี
 ออกนอกประเทศ กระทบการโค่นล้มอำนาจการปกครองของแขวงเมือง (อำเภอบ) ตาแสง
 (ตำบล) สร้างอำนาจการปกครองปฏิวัติประชาชน จัดตั้งกองกำลังประกอบอาวุธประชาชน
 (กองหลอน) เพื่อรักษาอำนาจการปฏิวัติประชาชน และจัดตั้งคณะกรรมการปฏิวัติระดับ
 ท้องถิ่น ดำเนินการเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบใหม่ โดยเริ่มดำเนินการที่แขวงใน
 ภาคใต้ขึ้นมาก่อน และกระทบการปลดปล่อยสำเร็จที่เวียงจันทน์เป็นแขวงสุดท้าย เมื่อวันที่
 ๒๓ สิงหาคม ๒๕๑๔^๓ ต่อมา เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๑๔ คณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติ
 ได้เสนอโครงการการเมืองที่สำคัญคือ ให้ยึดชนาการของเอกชน

ผลของการเปลี่ยนแปลงการปกครองในระดับท้องถิ่นและภูมิภาคดังกล่าว
 คณะกรรมการปฏิวัติระดับท้องถิ่นได้ดำเนินการให้มีการเลือกตั้งผู้แทนสภาประชาชนใน
 ทุกระดับควบคู่กันไปด้วย และสำหรับแขวงเวียงจันทน์ ได้ดำเนินการเลือกตั้งผู้แทนสภา

^๑ "Laos", Far Eastern Economic Review Asia 1977 Yearbook,
 pp. 212 - 216.

^๒ ข้อมูลจากกรมการเมือง กระทรวงการต่างประเทศ

^๓ ข้อมูลจากกรมการเมือง กระทรวงการต่างประเทศ

ประชาชนเสรีจีนเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๘ ในระยะนี้มีการเรียกร้องให้มีการยกเลิก
รัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติ และคณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติ โดยการชุมนุมนี้ได้
เรียกร้องให้ศูนย์กลางแนวลาวัทธิชาติประชุมตัวแทนประชาชนที่เพิ่งได้รับเลือกตั้งทั่วประเทศ
เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

ด้วยเหตุนี้ คณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติจึงได้ประชุมสมัยพิเศษที่เมือง
เวียงไซ เมื่อวันที่ ๒๕ - ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ โดยมีคณะรัฐมนตรีบางคนรวมอยู่ด้วย
ที่ประชุมดังกล่าวมีมติว่า ขอเรียกร้องของประชาชนเป็นขอเรียกร้องที่ถูกต้องและสอดคล้อง
กับสภาพการณ์ในขณะนั้น เห็นด้วยกับให้มีการยกเลิกรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติ และคณะ
มนตรีผสมการเมืองแห่งชาติ^๑ ดังนั้น คณะกรรมการศูนย์กลางแนวลาวัทธิชาติจึงให้มีการ
ประชุมสภาผู้แทนประชาชนทั่วประเทศที่นครเวียงจันทน์ เมื่อวันที่ ๑ - ๒ ธันวาคม ๒๕๑๘
ซึ่งได้มีมติดังนี้

- เลิกลัทธิระบอบการปกครอง โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สถาปนา
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- แต่งตั้งเจ้าสุภานุวงศ์เป็นประธานาธิบดี
- ให้เจ้าศรีสว่างวัฒนา เป็นที่ปรึกษาสูงสุดของประธานาธิบดี
- แต่งตั้งอภิรัฐสภาประชาชนสูงสุด มีเจ้าสุภานุวงศ์เป็นประธาน
- แต่งตั้งคณะรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยมีนายไกรสร
พรหมวิหาร เป็นนายกรัฐมนตรี
- แต่งตั้งเจ้าสุวรินธมา เป็นที่ปรึกษารัฐบาล
- เปลี่ยนธงชาติ
- กำหนดภาษากลาง และภาษาเขียนทางการ (ให้ใช้ภาษาลาว)

^๑แถลงการณ์ของกระทรวงการต่างประเทศลาวต่อคณะทูตานุทูตในเวียงจันทน์

๓. สภาพทางการเมืองภายหลังการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง

หลังจากสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวแล้ว พรรคประชาชนปฏิวัติลาวก็มีการกิจที่จะต้องสร้างแนวความคิดใหม่ให้กับข้าราชการและประชาชน เพื่อส่งเสริมระบอบสังคมนิยมตามแนวทางนี้ยังคงมีการเกณฑ์ข้าราชการและประชาชนไปสมัคร ซึ่งส่วนมากแล้วจะถูกส่งไปยังเวียงไซ เขตปลดปล่อยเก่าทางตอนเหนือของลาว ทำให้ข้าราชการเก่า ทหาร ตำรวจ และประชาชนทั่วไปเกิดความหวาดกลัว ถึงบ้านช่องอพยพมายังฝั่งประเทศไทยเป็นจำนวนมาก^๑

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ผู้ศึกษาได้ออกแบบสอบถามผู้อพยพในศูนย์รับผู้อพยพจังหวัดหนองคายจำนวน ๒๕๐ ราย ปรากฏว่ามีผู้อพยพที่เคยถูกเกณฑ์ไปสมัครจำนวน ๑๔.๔% ขณะเดียวกันมีผู้เห็นหรือรับรู้ว่าญาติพี่น้องและเพื่อนพ้องถูกจับไปสมัครมากถึง ๖๕%^๒ แสดงว่าการจัดอบรมสมัครภายในลาวกระทำกันอย่างกว้างขวางและจริงจัง ตลอดระยะเวลาที่เปลี่ยนระบอบการปกครองในปี ๒๕๑๘ เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

นอกจากนั้น การดำเนินนโยบายการปกครองประเทศโดยระบอบสังคมนิยม ทำให้ประชาชนทั่วไปไม่พอใจ เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการปกครองอย่างฉับพลัน ถึงแม้ว่าจะไม่มีการสู้รบที่รุนแรงถึงเช่นใน เขมรและเวียดนามก็ตาม ประชาชนทั่วไปเกิดความรู้สึกที่ถูกจำกัดเสรีภาพ ซึ่งจากการออกแบบสอบถามปรากฏว่า ๘๐.๘% ของจำนวนผู้อพยพที่ตอบแบบสอบถาม ตอบว่าตนไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในลาวถึงเช่นปัจจุบันนี้ และ ๗๑.๗%^๓ เห็นว่าภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในลาวทำให้ประชาชนถูกจำกัดเสรีภาพมากขึ้นกว่าเดิม

^๑ดร.ถาวร สุขากันยา, "มูลเหตุผู้ลี้ภัยในอินโดจีน", หน้า ๖.

^๒ดูภาคผนวก ก. (ข้อ ๓ และข้อ ๔ ในส่วนที่สองของแบบสอบถาม)

^๓ดูภาคผนวก ก. (ข้อ ๑ และข้อ ๗ ในส่วนที่สองของแบบสอบถาม)

ข. เหตุผลทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของลาวก่อนการเปลี่ยนแปลงเป็นโครงสร้างลอย ๆ ที่ส่วนประกอบลงไปในระบบเศรษฐกิจและสังคมของลาว รัฐบาลลาวไม่ได้เก็บภาษีจากประชาชนลาว เงินเดือนข้าราชการของลาวนั้นทางสหรัฐฯ เป็นผู้จ่ายให้ทั้งสิ้น^๑ ซึ่งตลอดระยะเวลาประมาณ ๒๕ ปีสหรัฐฯ ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ลาวประมาณ ๔,๖๑๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ^๒ ทั้งนี้ เมื่อรัฐบาลคอมมิวนิสต์ขึ้นมามีอำนาจ และสหรัฐฯ งดจ่ายเงินช่วยเหลือประจำเดือนให้รัฐบาลก็ต้องลดเงินเดือนและมาตรฐานการครองชีพของบุคคลเหล่านี้ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของลาว ซึ่งหมายถึงการลดเงินเดือนลงอย่างน้อย ๑๐ เท่าตัว กิจกรรมฟุ่มเฟือยต่าง ๆ ก็ต้องงด บุคคลที่เคยชินกับมาตรฐานการครองชีพที่สบายก็ต้องปรับตัวหรือไม่ก็หลบหนีจากประเทศมายังฝั่งไทย^๓

ต่อมา รัฐบาลลาวก็ได้พยายามชวนชวนขอรับความช่วยเหลือจากต่างชาติ และองค์การระหว่างประเทศ เพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจเรื่อยมา และได้รับความช่วยเหลือจากธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียเป็นอย่างมาก นอกจากนั้น ก็ได้รับความช่วยเหลือโดยชาติต่าง ๆ ได้ให้เงินเป็นจำนวนมาก ผู้เขียนได้มีโอกาสสัมภาษณ์นายบุญช่วย ดาวรรชนี อดีต Director of Finance กระทรวงการคลัง ในระบอบการปกครองเก่า และได้เป็น Director of Foreign Finance กระทรวงการเงิน ในระบอบการปกครองใหม่ ซึ่งได้อพยพหลบหนีข้ามมาพำนักในศูนย์ฯ เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๒๒ ทราบว่ารัฐบาลลาวกู้เงินจากสหรัฐฯ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น อังกฤษ ถึงปีละ ๓๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

^๑ดร.ถาวร สุชากันยา, "มูลเหตุผู้ลี้ภัยในอินโดจีน", หน้า ๕.

^๒สถาบันวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย บทความเรื่อง "อวสานของบทบาทสหรัฐฯ ในเอเชีย" ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๑๘.

^๓ดร.ถาวร สุชากันยา, "มูลเหตุผู้ลี้ภัยในอินโดจีน", หน้า ๕.

ยิ่งไปกว่านั้น ภายหลังจากที่รัฐบาลลาวได้ยึดธนาคารเอกชนเป็นของรัฐในเดือนกันยายน ๒๕๑๘ และได้สถาปนาระบบการปกครองใหม่แล้ว รัฐบาลก็ได้เริ่มดำเนินการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางการผลิตใหม่ โดยให้ยกเลิกระบบการเช่าที่ดิน^๑ ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงกล่าวคือ ได้มีการใช้ "แผนการปฏิบัติงาน" อันเป็นความพยายามที่จะให้มีการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน ทรัพย์สิน กิจการต่าง ๆ ของเอกชนเป็นของรัฐ และได้มีการปิดโรงงานอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ ทรัพย์สินของชาวต่างชาติ รวมทั้งรัฐได้เข้าควบคุมและดำเนินกิจการการค้า กำหนดราคาสินค้า และการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร^๒

๑. ปัญหาภาวะการครองชีพ

ในวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๑๘ รัฐบาลโดยความเห็นชอบจากสภาประชาชนสูงสุด ได้ประกาศยกเลิกเงินกีบเวียงจันทน์ (เงินกีบเคิม) เปลี่ยนไปใช้เงินกีบปลดปล่อยซึ่งเคยใช้อยู่ในเขตปลดปล่อยทางภาคเหนือของลาว ในเดือนกันยายน ๒๕๑๘ รัฐบาลได้ทำการโอนกิจการร้านค้าของเอกชนเป็นของรัฐ พนักงานของรัฐเข้าทำการควบคุมสินค้า และในวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๑๘ รัฐบาลได้ออกกฎหมายเก็บภาษีกิจกรรมซึ่งไม่เคยมีมาก่อนในลาว การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลทำให้เกิดกิจการต่าง ๆ ร้านค้าเอกชนต้องปิดตัวเอง ทำให้เกิดภาวะสินค้าขาดแคลน ภาวะเงินเฟ้อ คือ มีผลทำให้เงินทุนถูกนำออกนอกประเทศ และจากการสัมภาษณ์บรรดาผู้อยู่พวยพทั้งหลายต่างมีความไม่พอใจที่รัฐบาลได้ประกาศปรับค่าของเงินกีบเก่าเป็นเงิน "กีบปลดปล่อย" เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ และปรับเป็นเงินกีบธนาคารอีกครั้งเมื่อ ธันวาคม ๒๕๒๒ ซึ่งได้เรียกร้องให้ประชาชนนำเงินไปแลกที่ธนาคารแห่งชาติของลาว และเงินที่ประชาชนนำไปเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินใหม่กลับถูกรงการยึดไว้ โดยอ้างว่า

^๑ คำกล่าวรายงานของนายไกรสร พรหมวิหาร นายกรัฐมนตรี ต่อที่ประชุมสมัชชาประชาชนแห่งชาติลาว ที่โคซันเจงเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง และสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๑๘

^๒ ข้อมูลจากกรมการเมือง กระทรวงการต่างประเทศ

เมื่อมีความจำเป็นใช้ให้ไปเบิกได้ และได้มีมาตรการจำกัดให้ใช้แทนอยู่เป็นผลให้ขาดเงินหมุนเวียนในตลาด สภาพความเป็นอยู่ทั่วไปจึงลำบากมาก

๒. ความล้มเหลวในด้านการเกษตร

รัฐบาลลาวก็ได้ดำเนินการตามแนวนโยบายสังคมนิยมเรื่อยมา โดยเฉพาะนโยบายเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตรทำนารวม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเร่งรัดเพิ่มผลผลิต ลดภาวะการขาดแคลน แต่การดำเนินการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรไม่ประสบความสำเร็จ ทำให้ไม่สามารถเพิ่มผลผลิตได้ ทั้งนี้ เพราะนอกจากจะประสบภัยธรรมชาติแล้วยังมีปัญหาต่าง ๆ สำหรับชาวลาว ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความไม่เข้าใจในระบบสหกรณ์หรือการทำนารวม ความกลัวว่าจะต้องถูกทำงานหนัก สภาพบังคับทำให้ชาวลาวไม่พอใจ และปัญหาของรัฐบาลคือ เจ้าพนักงานของรัฐขาดการอบรมที่ดี ไม่สามารถให้ความรู้แก่ประชาชนได้ รัฐไม่มีผลตอบแทนให้แก่ผู้ทำงานเพียงพอ และกลุ่มชาวลาวที่ไม่เห็นด้วยกับระบอบการปกครองสังคมนิยม ทำการโฆษณาโจมตีว่ารัฐเอาเปรียบแรงงานจากประชาชน^๑ ด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถทำการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้ ถึงแม้ผลผลิตทางการเกษตรจึงไม่เพียงพอเลี้ยงชีพได้ ซึ่งทำให้ภาวะขาดแคลนได้รับการซ้ำเติมยิ่งขึ้น กล่าวคือ ระบบการเกษตรก่อนสงครามก็ไม่ดีอยู่แล้ว เนื่องจากภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นไหล่เขา การทิ้งระเบิดของสหรัฐอเมริกา ทำให้อาณาเขตเกษตรกรรมของลาวทางเหนือเสียหายมาก การพยายามนำเอาระบบสหกรณ์มาใช้ก็ไม่ไฉนผล ทำให้ลาวต้องขาดแคลนอาหารตลอด ๕ ปีที่ผ่านมา ต้องพึ่งความช่วยเหลือจากต่างชาติ และซื้อข้าวจากไทย^๒

ผู้ศึกษาได้ทำการออกแบบสอบถามเกี่ยวกับการควบคุมของรัฐต่อความเป็นอยู่ในลาวอย่างกว้าง ๆ ปรากฏว่ามีชาวลาวอพยพตอบว่า รัฐบาลในระบอบใหม่ควบคุมการ

^๑Martin Stuart Fox, The Initial Failure of Agricultural Cooperativization, pp.14 - 27. (n.p. , n.d.)

^๒ดร.ถาวร สุชากันยา, "มูลเหตุผู้ลี้ภัยในอินโดจีน", หน้า ๗.

ทำมาหากินตลอดเวลาดัง ๔๘.๘% และว่ารัฐบาลปล่อยให้ทำมาหากินไปเช่นเดิม แต่สั่งให้
กระทำหรือละเว้นการกระทำบางอย่างเป็นจำนวน ๒๑.๒% และผู้ที่ไม่ได้รับการยุ่งเกี่ยวกับ
รัฐบาลมีเพียง ๑๕.๖%

สำหรับภาวะขาดแคลน ชาวลาวอพยพรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลง
ระบอบการปกครองแล้ว เกิดภาวะขาดแคลนมากขึ้นถึง ๖๔.๗% ตอบว่ามีความอดอยาก
ขาดแคลนบาง ๑๖.๓%^๒ และเห็นว่าภาวะขาดแคลนเหมือนเช่นเดิม ๑๑.๑% และชาวลา
วอพยพยังได้ตอบคำถามที่เกี่ยวกับสภาพการเลี้ยงชีพว่า มีสภาพฝืดเคืองมากขึ้นกว่าเดิม
๗๗.๘% และเห็นว่า สภาพการทำมาหากินเหมือนเช่นเดิม ๑๑.๘%^๓

นอกจากนั้น การที่ชาวลาทั่วไปไม่ให้ความร่วมมือกับรัฐในค่านต่าง ๆ
รวมทั้งในค่านการจัดตั้งระบบสหกรณ์ด้วยนั้น อาจเป็นเพราะว่าประชาชนชาวลาทั่วไป
ทราบว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยโคชัมโลสหรือรัฐฯ ออกไปได้แล้ว แต่
ยังมีชาวต่างชาติเข้าไปมีอิทธิพลในลาวเหมือนเดิม ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าในแบบสอบถาม
ชาวลาอพยพที่ว่าในระบอบการปกครองปัจจุบันนี้ผู้มีอำนาจการปกครองในลาวเป็นชาติใด
ปรากฏว่ามีผู้ตอบว่าเป็นคนชาติอื่นที่ไม่ใช่คนลาวถึง ๗๑.๗% และตอบว่าเป็นคนลาวเพียง
๒๘.๓%^๔

๓. ความล้มเหลวในด้านการบริหาร

การที่ข้าราชการ นายทุนต่าง ๆ ตลอดจนผู้มีความรู้ทางวิชาชีพสาขา
ต่าง ๆ ได้หลบหนีออกนอกประเทศ มีผลทำให้การบริหารประเทศของพหุยุคชะงัก เพราะ
พวกเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ การดำเนินการผูกขาดของรัฐกระทำไปโดยรวบรัด

^๑ ศึกษาคณวก ค. (ข้อ ๓ ในส่วนที่สองของแบบสอบถาม)

^๒ ศึกษาคณวก ค. (ข้อ ๕ ในส่วนที่สองของแบบสอบถาม)

^๓ ศึกษาคณวก ค. (ข้อ ๖ ในส่วนที่สองของแบบสอบถาม)

^๔ ศึกษาคณวก ค. (ข้อ ๘ ในส่วนที่สองของแบบสอบถาม)

ขาดการไตร่ตรอง^๑ ผู้ที่เข้ามาทำงานแทนที่ในการบริหารก็ขาดประสบการณ์ เพราะ
 พวกเหล่านี้มีประสบการณ์ด้านการปฏิวัติ^๒ ดังนั้น จึงเป็นการซ้ำเติมสถานการณ์ให้แยง
 การบริหารประเทศประสบความล้มเหลว^๓ ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการ
 พื้นฐานของประชาชนได้ ทำให้ประชาชนทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะชนชั้นกลางอพยพหลบหนี
 ออกนอกประเทศมากขึ้น

ตั้งแต่วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๒๒ อันเป็นวันสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตย
 ประชาชนลาวนำโดยพรรคประชาชนปฏิวัติลาว รัฐบาลของลาวได้มีนโยบายที่จะเปลี่ยนแปลง
 ระบบการปกครองให้เป็นสังคมนิยม และวิวัฒนาการนี้มุ่งที่จะจัดแนวความคิดและตัวบุคคล
 ที่มีแนวความคิดขัดกับนโยบายสังคมนิยมเปลี่ยนจากสังคมนิยมเป็นสังคมนิยม^๔ ทำให้
 ประชาชนลาวทั่วไปไม่พอใจระบบการปกครองดังกล่าว ฉะนั้น ภายหลังจากปี ๒๕๑๘ เป็นต้นมา
 ก็ยังคงมีผู้อพยพจากลาว ซึ่งประกอบด้วยชาวลาว ชนชาวเขาเผ่าต่าง ๆ รวมทั้งชนเชื้อชาติ
 ต่าง ๆ ในลาวหลบหนีข้ามมายังประเทศไทยอยู่เรื่อย ๆ (ดูตารางที่ ๑)

^๑ John Burgess, "Refugees Pour Out of Laos, Seeking
 New Life " , The Washington Post (14 October 1980)

^๒ "Laos", Far Eastern Economic Review Asia 1977 Yearbook, p.215.

^๓ MacAlister Brown and Joseph J. Zasloff, "LAO 1976:
 Faltering First Steps Toward Socialism", ASIAN SURVEY 17
 No.2 (February 1977), p.107.

^๔ "Laos", Far Eastern Economic Review Asia 1976 Yearbook,
 p,205.

ตารางที่ ๑

ปี พ.ศ. ๒๕๑๘	ผู้อพยพที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยทางจังหวัดหนองคายจำนวน	๘, ๙๘๘ คน
ปี พ.ศ. ๒๕๑๙	"	" ๑๓, ๕๓๕ คน
ปี พ.ศ. ๒๕๒๐	"	" ๑๓, ๐๖๓ คน
ปี พ.ศ. ๒๕๒๑	"	" ๒๐, ๓๕๖ คน ^๑
ปี พ.ศ. ๒๕๒๒	"	" ๒๘, ๔๗๘ คน
ปี พ.ศ. ๒๕๒๓	"	" ๒๘, ๕๑๘ คน ^๒

แต่รัฐบาลลาวไม่ยอมรับความจริงในข้อนี้ว่า ประชาชนลาวโดยทั่วไปไม่พึงพอใจต่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบเดิมที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้น โดยอ้างว่า^๑

.... รัฐบาลลาวได้ชี้แจงให้ชาวลาวใหญ่ผู้สืบทอดพระราชชาติทราบว่า กลุ่มคนลาวที่อยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ ได้ถูกหลอกลวงโดยการโฆษณาเท็จ และได้เดินทางไปต่างประเทศภายหลังเหตุการณ์ในเดือน พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๗๕

^๑ศูนย์รับผู้อพยพ จังหวัดหนองคาย

^๒ตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดหนองคาย

^๓แถลงการณ์ร่วมระหว่างรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติลาว กับสำนักงานชาวลาวใหญ่ผู้สืบทอดพระราชชาติ ณ เวียงจันทน์ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ค.ศ. ๑๙๗๕